

arrest

GERECHTSHOF ARNHEM-LEEWARDEN zittingsplaats Arnhem

Afdeling strafrecht

Parketnummer: 21-006140-19
Uitspraak d.d.: 16 april 2021
TEGENSPRAAK

Arrest van de meervoudige kamer voor strafzaken van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, zittingsplaats Arnhem, gewezen -na terugwijzing door de Hoge Raad der Nederlanden bij arrest van 5 november 2019- op het hoger beroep, ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank Midden-Nederland, zittingsplaats Utrecht, van 12 oktober 2016 met parketnummer 16-652077-16 in de strafzaak tegen

RAFFIE TASNEEM CHOCHAN,
geboren te Semarang (Indonesië) op 16 september 1951,
wonende te 3068 JJ Rotterdam, Briandplaats 48.

Het hoger beroep

De verdachte heeft tegen het hiervoor genoemde vonnis hoger beroep ingesteld.

Procesgang en omvang van het hoger beroep

Verdachte is bij vonnis van de rechtbank Midden-Nederland van 12 oktober 2016 ter zake van het onder 1 (het aanzetten tot haat tegen en/of discriminatie wegens godsdienst) en onder 2 (groepsbelediging wegens godsdienst) tenlastegelegde veroordeeld tot een geldboete ter hoogte van € 800,00, waarvan € 400,00 voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren.

De verdachte heeft hoger beroep ingesteld tegen voornoemd vonnis.

Het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, zittingsplaats Arnhem, heeft in hoger beroep bij arrest van 30 juni 2017 het vonnis waarvan beroep vernietigd en opnieuw rechtgedaan. Verdachte is ter zake van het onder 1 tenlastegelegde vrijgesproken en ter zake van het onder 2 tenlastegelegde veroordeeld tot een geldboete ter hoogte van € 250,00, geheel voorwaardelijk, met een proeftijd van 2 jaren.

De verdachte heeft tegen het arrest van het gerechtshof beroep in cassatie ingesteld.

De Hoge Raad der Nederlanden (hierna: de Hoge Raad) heeft bij arrest van 5 november 2019 het bestreden arrest van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden vernietigd maar uitsluitend wat betreft de beslissingen ter zake van het onder 2 tenlastegelegde.

De Hoge Raad overweegt bij de beoordeling van het derde middel dat zich richt tegen het oordeel van het hof dat sprake was van een op grond van art. 10, tweede lid, van het Europees verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna: EVRM) toegelaten beperking van de vrijheid van meningsuiting onder meer als volgt Het hof heeft onvoldoende duidelijk gemaakt wat de context - in het bijzonder wat betreft de inhoud van de toespraak in zijn geheel - in het onderhavige geval precies inhoudt en vanwege welke redenen die context, waaronder mede begrepen de omstandigheid dat de uitlatingen zijn gedaan tijdens een door een protestbeweging gehouden demonstratie, tot het oordeel van het hof over de toelaatbaarheid van de beperking van de vrijheid van meningsuiting heeft geleid.

De Hoge Raad heeft de zaak teruggewezen naar het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, zittingsplaats Arnhem, opdat de zaak in zoverre op het bestaande hoger beroep opnieuw wordt berecht en afgedaan. De Hoge Raad heeft het cassatieberoep voor het overige verworpen.

De omvang van het hoger beroep is daarom beperkt tot de beoordeling van het onder 2 tenlastegelegde en de strafoplegging, waarbij het hof uitgaat van de vrijspraak ter zake van het onder 1 tenlastegelegde, zoals bepaald in het arrest van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden van 30 juni 2017.

Onderzoek van de zaak

Dit arrest is - na terugwijzing van de zaak door de Hoge Raad - gewezen naar aanleiding van het onderzoek op de terechtzitting van het hof van 2 april 2021 en, overeenkomstig het bepaalde bij artikel 422 van het Wetboek van Strafvordering, het onderzoek op de terechtzitting in eerste aanleg.

Het hof heeft kennisgenomen van de vordering van de advocaat-generaal. Deze vordering is na voorlezing aan het hof overgelegd.

Het hof heeft voorts kennisgenomen van hetgeen door verdachte en haar raadsman, mr. M.J.N. Vermeij, naar voren is gebracht.

Het vonnis waarvan beroep

Het hof zal het vonnis waarvan beroep - voor zover na terugwijzing door de Hoge Raad aan het oordeel van het hof onderworpen - vernietigen omdat het tot een andere bewijsbeslissing komt. Het hof zal daarom opnieuw rechtdoen.

De tenlastelegging

Aan verdachte is - voor zover thans nog aan het hoger beroep onderworpen - tenlastegelegd dat:

2.

zij op of omstreeks 11 oktober 2015 in de gemeente Utrecht, zich in het openbaar mondeling, bij geschrift en/of afbeelding opzettelijk beledigend heeft uitgelaten over een groep mensen, te weten Moslims, wegens hun ras en/of godsdienst en/of levensovertuiging, door op een openbare (Pegida-)bijeenkomst een speech te houden en de schriftelijke uitwerking van deze speech op Facebook te plaatsen en daarin te zeggen en/of schrijven: "Een andere reden om Moslims te verachten en te haten is/om hun krankzinnige ideologie, want het is nooit de/een religie van vrede".

Indien in de tenlastelegging taal- en/of schrijffouten voorkomen, zijn deze verbeterd. De verdachte is daardoor niet geschaad in de verdediging.

Vrijspraak

Het hof heeft uit het onderzoek ter terechtzitting niet door de inhoud van wettige bewijsmiddelen de overtuiging bekomen dat verdachte het onder 2 tenlastegelegde heeft begaan. Het hof overweegt daarbij in het bijzonder als volgt.

Op 11 oktober 2015 heeft verdachte in Utrecht tijdens een demonstratie van Pegida (Hof: Patriotische Europäer gegen Islamisierung des Abendlandes) een toespraak gehouden die zij zelf heeft geschreven en later op Facebook heeft geplaatst. Op basis van procesdossier en het verhandelde ter zitting kan het hof overigens niet vaststellen wanneer verdachte de tekst van haar toespraak op Facebook heeft geplaatst. In haar toespraak heeft verdachte een aantal gevolgen benoemd als gevolg van de komst van asielzoekers naar Nederland, de aanwezigheid van moslims in Nederland en de invloed van de Islam. Zij wijst daarbij onder meer op de (negatieve) gevolgen daarvan voor huisvesting en het grote beroep dat op de bijstand wordt gedaan. Ook benoemt zij tegen die achtergrond thema's als homohaat en vrouwenmishandeling. Verder heeft zij in haar toespraak gezegd dat moslims in onder meer Europa "hun systeem door middel van de Sharia" willen opdringen en vervolgens gewezen op de ernstige, negatieve gevolgen daarvan voor (de positie van) vrouwen en jonge meisjes. Als conclusie van dit deel van haar toespraak volgt dan de zin: "Een andere reden om moslims te verachten en te haten om hun krankzinnige ideologie, want het is nooit een religie van vrede." Deze zin is in de tenlastelegging opgenomen. De verdachte wordt verweten dat zij zich met deze uitlating schuldig heeft gemaakt aan groepsbelediging, zoals strafbaar gesteld in artikel 137c Wetboek van Strafrecht (hierna: Sr). In deze zaak dient door het hof beoordeeld te worden of daarvan sprake is geweest. Bij die beoordeling speelt in deze zaak ook de vrijheid van meningsuiting een rol, zoals onder meer vastgelegd in art. 10 EVRM. De vraag is dus of de verdachte, gegeven het wettelijk en verdragsrechtelijke kader, de tenlastegelegde uitlating heeft mogen doen of dat zij daarmee te ver is gegaan.

Voor de beoordeling van deze zaak zijn de navolgende wettelijke en verdragsrechtelijke bepalingen van belang:

Artikel 137c, eerste lid, Sr:

Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.

Artikel 10 EVRM, dat in de Nederlandse vertaling als volgt luidt:

1. *Een ieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of te verstrekken, zonder inmenging van enig openbaar gezag en ongeacht grenzen. Dit artikel belet Staten niet radio- omroep-, bioscoop- of televisieondernemingen te onderwerpen aan een systeem van vergunningen.*
2. *Daar de uitoefening van deze vrijheden plichten en verantwoordelijkheden met zich brengt, kan zij worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, territoriale integriteit of openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen, om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen.*

Het toetsingskader van artikel 10 EVRM

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: het EHRM) heeft in de rechtspraak met betrekking tot de verschillende aspecten van artikel 10 EVRM benadrukt dat de vrijheid van meningsuiting één van de essentiële fundamenten van de democratische rechtsstaat vormt. Artikel 10 EVRM bevat echter geen absoluut recht op vrijheid van meningsuiting.

Dit recht kan krachtens artikel 10, tweede lid, EVRM worden onderworpen aan ‘bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties, die bij de wet zijn voorzien en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, territoriale integriteit of openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of goede zeden, de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen, om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen’.

De term ‘noodzakelijk’ houdt in dat er een dringende maatschappelijke noodzaak moet zijn voor zodanige beperking. Daarbij moet de zaak als geheel worden bekeken en moet acht worden geslagen op de inhoud van de bestreden bewoordingen of afbeeldingen en de context waarin deze werden gebruikt. Tevens moet vastgesteld worden of de tussenkomst van de autoriteiten proportioneel was in relatie tot de legitieme doelstellingen van de beperking van de vrijheid van meningsuiting.

Bij de beoordeling van een uitlating in verband met de strafbaarheid daarvan wegens groepsbelediging in de zin van artikel 137c Sr dient volgens de jurisprudentie van de Hoge Raad acht te worden geslagen op de bewoordingen van die uitlating, alsmede op de context waarin zij is gedaan. Daarbij dient onder ogen te worden gezien of de gewraakte uitlating een bijdrage kan leveren aan het publiek debat of een uiting is van artistieke expressie. Tevens dient onder ogen te worden gezien of de uitlating in dat verband niet onnodig grievend is.

Zijn de uitlatingen op zichzelf beledigend?

De door verdachte gedane uitlating richt zich op moslims. Zij heeft daarbij, anders dan door de verdediging is betoogd, geen onderscheid gemaakt tussen religie en ideologie. De uitlating van verdachte is naar het oordeel van het hof gericht op de belijders van de religie islam, moslims. Zij is naar het oordeel van het hof kwetsend en grievend voor moslims door

de gebruikte termen “verachten” en “haten” die in samenhang zijn gebruikt waardoor de negatieve connotatie van beide woorden nog eens wordt versterkt. Moslims worden door deze uitlating in diskrediet gebracht en het beeld over moslims wordt ernstig aangetast. De uitlating heeft derhalve naar objectieve maatstaven op zichzelf beoordeeld een beledigend karakter.

Neemt de context het beledigende karakter van de uitlatingen weg?

Nu de uitlating op 11 oktober 2015 naar het oordeel van het hof een beledigend karakter heeft, dient het hof vervolgens te beoordelen of de uitlating is gedaan in een bepaalde context die dat beledigende karakter kan wegnemen. Uit de jurisprudentie van de Hoge Raad blijkt dat de context waarin een uitlating is gedaan het beledigend karakter van de uitlating weg kan nemen, indien de uitlating een bijdrage kan leveren of dienstig kan zijn aan een publiek maatschappelijk debat, een geloofsopvatting of als de uitlating onder de bescherming van artistieke expressie valt. De reikwijdte van die context wordt gevormd door verdachtes recht op vrijheid van meningsuiting als bedoeld in artikel 10 EVRM.

In een democratie mag niet te snel uit het kwetsende karakter van bepaalde uitlatingen een rechtvaardiging voor een beperking van het in artikel 10 EVRM gewaarborgde recht op vrijheid van meningsuiting worden afgeleid. Het hof is van oordeel dat voornoemde uitlating door verdachte is gedaan binnen de context van een publiek debat over een zaak van algemeen belang (de komst van moslims naar Europa). Verdachte deed haar uitlating in een toespraak tijdens een demonstratie van Pegida, een protestbeweging die zich verzet tegen de “islamisering” van Europa, een thema dat de gemoederen zowel in de politiek als binnen de maatschappij bezighoudt. Een openbare demonstratie is dan een aangewezen manier waarop burgers hun opvattingen kunnen laten horen en vormt aldus een podium voor publiek debat. Niet gezegd kan worden dat de uitlating van verdachte niet dienstig kan zijn aan het publiek debat. Daarmee is het hof van oordeel dat de uitlating wel als beledigend aangemerkt kan worden, maar dat het beledigend karakter daarvan wordt weggenomen door de uitlating in de context van de toespraak in zijn geheel te bezien en tevens doordat deze werd gedaan tijdens een door een protestbeweging gehouden demonstratie.

Zijn de uitlatingen onnodig grievend?

Ook in de context van het publiek debat is het recht op vrijheid van meningsuiting niet onbeperkt. Met name dient bezien te worden of de uitlating in dat verband niet onnodig grievend is geweest. In het licht van het voorgaande dient het hof te beoordelen of de verdachte zich op 11 oktober 2015 met deze uitlating onnodig grievend heeft uitgelaten.

Bij de beoordeling van de vraag of de uitlating onnodig grievend is, dient onder ogen te worden gezien dat verdachte in staat moet zijn zaken van algemeen belang aan de orde te stellen, ook als haar uitlatingen kunnen kwetsen, choqueren of verontrusten. Het hof beantwoordt deze vraag ontkennend. Binnen de context van het publiek debat acht het hof de gedane uitlating weliswaar grof en onaangenaam, maar niet onnodig grievend, temeer nu haar uitspraak is ingebed in een betoog waarin zij op meer inhoudelijke gronden - zij het in sterk kritische bewoordingen - haar opvattingen weergeeft. De gewraakte uitlating moet naar het oordeel van het hof dan ook in dat licht bezien worden.

Oordeel van het hof

De verdachte heeft, met andere woorden, zowel tijdens haar toespraak als met het publiceren van de tekst van die toespraak op Facebook, de grenzen van hetgeen in het licht van het in art. 10 EVRM gegarandeerde recht op vrijheid van meningsuiting toelaatbaar

moet worden geacht niet overschreden. Daarom kan de hier aan de orde zijne uitlating niet als 'beledigend' jegens moslims 'wegens hun godsdienst' als bedoeld in art. 137c, eerste lid, Sr worden aangemerkt.

Het voorgaande brengt mee dat niet kan worden bewezen hetgeen de verdachte is tenlastegelegd, zodat zij daarvan moet worden vrijgesproken.

BESLISSING

Het hof:

Vernietigt het vonnis waarvan beroep - voor zover aan het oordeel van het hof onderworpen
- en doet in zoverre opnieuw recht:

Verklaart niet bewezen dat verdachte het onder 2 tenlastegelegde heeft begaan en spreekt
verdachte daarvan vrij.

Aldus gewezen door
mr. R.M. Maanicus, voorzitter,
mr. R.J. Bokhorst en mr. R.R.H. Laurens, raadsheren,
in tegenwoordigheid van mr. L.A.C. Veltman, griffier,
en op 16 april 2021 ter openbare terechtzitting uitgesproken.
mr. R.R.H. Laurens is buiten staat dit arrest mede te ondertekenen.

Proces-verbaal van het in dezelfde zaak voorgevallene ter openbare terechtzitting van het gerechtshof van 16 april 2021.

Tegenwoordig:

mr. M.E. van Wees, voorzitter,

mr. S.T.C. van der Werf, advocaat-generaal,

mr. L.A.C. Veltman, griffier.

De voorzitter doet de zaak uitroepen.

De verdachte is niet in de zaal van de terechtzitting aanwezig.

De voorzitter spreekt het arrest uit.

Waarvan is opgemaakt dit proces-verbaal, dat door de voorzitter en de griffier is vastgesteld en ondertekend.